

Zakon o pružanju podrške i usluga izvesnim licima sa funkcionalnim smetnjama (LSS)

Šta je to LSS?

Zakon o pružanju podrške i usluga izvesnim licima sa funkcionalnim smetnjama [*Lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade*] (LSS) je zakon koji daje pravo i garantuje licima sa znatnim i trajnim funkcionalnim smetnjama dobre uslove života, pružanje pomoći koja im je potrebna u svakodnevnom životu kao i da sami mogu uticati na vrstu podrške i usluga koje im se pružaju.

Zahtev za podršku i usluge podnet od strane lica koje pripada krugu osoba [*personkrets*] u skladu sa Zakonom, treba pre svega da se rešava u skladu sa ovim Zakonom, ako se radi o meri podrške koja je regulisana ovim Zakonom. Razlog tome je da se uopšte može pretpostaviti da je od koristi za pojedinca. Mere podrške u skladu sa ovim Zakonom se mogu odobriti samo pod uslovom da lice sa funkcionalnim smetnjama lično podnesete zahtev.

Ko ima pravo na mere podrške u skladu sa LSS-om?

Da bi se moglo iskoristiti pravo na mere podrške u skladu sa ovim Zakonom, potrebno je da lice pripada krugu osoba kako stoji u Zakonu. Lice mora imati potrebu za pomoći radi njegovog ili njenog življenja a pod uslovom da ta potreba nije zadovoljena na neki drugi način.

Zakon važi za

1. mentalno zaostala lica kao i lica koja imaju autizam ili koja se nalaze u stanju sličnom autizmu.
2. lica sa znatnom ili trajnom funkcionalnom smetnjom u pogledu inteligencije kao posledicom oštećenja mozga u odraslim godinama, prouzrokovanog spoljnim nasiljem ili telesnom bolešću.
3. lica koja usled drugih, većih i trajnih fizičkih ili psihičkih funkcionalnih smetnji, a koje očigledno nisu prouzrokovane normalnim starenjem, imaju znatne poteškoće u svakodnevnom životu kao i veliku potrebu za podrškom i uslugama.

Deset prava/vrsta mera podrške u Zakonu za krug osoba su sledeći:

1. Savetovanje i druga vrsta lične podrške

[*Rådgivning och annat personligt stöd*]

Lice koje pripada krugu osoba u skladu sa ovim Zakonom može imati pravo na stručnu pomoć, t.j. na pomoć ljudi koji pored svog profesionalnog znanja poseduju i posebno znanje o tome kako je to živeti sa velikim funkcionalnim smetnjama. Takvu podršku mogu pružati na primer kurator, psiholog, fizioterapeut, predškolski stručni savetnik, logoped, radni terapeut kao i dijetista. Saveti i podrška trebaju predstavljati dopunu a ne zamenu za, na primer, rehabilitaciju, rehabilitaciju i socijalnu službu.

2. Pomoć ličnog asistenta [*Personlig assistans*]

Lica sa velikim funkcionalnim smetnjama, a koja još nisu napunila 65 godina života, mogu imati pravo na pomoć jednog ili više ličnih asistenata.

Da bi se imalo pravo na pomoć ličnog asistenta, mora da postoji potreba za pomoću u pogledu lične higijene, uzimanja obroka, oblačenja i svlačenja, komunikacije sa drugima ili potreba za drugom vrstom pomoći koja zahteva temeljno poznavanje lica sa funkcionalnim smetnjama.

Pomoć ličnog asistenta se može dobiti ili preko opštine ili u vidu ekonomske potpore pri čemu bi lični asistent bio poslodavac sam sebi ili bi mogao angažovati nekog drugog radi obavljanja posla.

Opština ima celokupnu ekonomsku odgovornost za onog kome je potrebna pomoć ličnog asistenta manje od 20 časova sedmično. U slučaju da je potreba za pomoću ličnog asistenta u pogledu osnovnih potreba veća od 20 časova sedmično, ima se pravo na novčanu nadoknadu za pomoć ličnog asistenta [*assistansersättning*]. Pravo na ovakvu nadoknadu se stiče po jednom drugom zakonu, t.j. Zakonu o novčanoj nadoknadi za pomoć ličnog asistenta [*Lagen om assistansersättning*] (LASS). Zavod za socijalno osiguranje donosi rešenje o novčanoj nadoknadi za pomoć ličnog asistenta. Pri takvom rešenju, opština ima ekonomsku odgovornost za prvih 20 časova.

Za lica koja su napunila 65 godina života važi pravilo da su imali pomoć ličnog asistenta pre nego što su napunili 65 godina života ili da su podneli zahtev za pomoć ličnog asistenta pre nego što su napunili 65 godina života. Međutim obim pomoći ličnog asistenta ne može se povećavati nakon punih 65 godina života.

3. Usluga ličnog pratioca [*Ledsagarservice*]

Pravo na uslugu ličnog pratioca može da ima lice koje ne koristi pomoć ličnog asistenta. Usluga ličnog pratioca treba da bude lična usluga, prilagođena individualnim potrebama i koja će pojedincu olakšati aktivno učešće u društvenom životu.

4. Osoba za kontakte [*Kontaktperson*]

Radi smanjenja socijalne izolacije, pružanja pomoći radi učestvovanja u aktivnostima odmora i rekreacije kao i radi davanja saveta u svakidašnjim situacijama, ponekad je potrebna pomoć osobe za kontakte. Osoba za kontakte može olakšati samostalni život pojedinca. Ponekad takvu podršku može pružati i jedna posebno odabrana porodica, tako zvana porodica za podršku [*stödfamilj*].

5. Usluga zamene u kući [*Avlösarservice i hemmet*]

Usluga zamene u kući se može dobiti kako u obliku redovne pomoći tako i u nepredviđenim situacijama.

6. Kratkotrajan boravak van sopstvene kuće

[*Korttidsvistelse utanför det egna hemmet*]

Cilj kratkotrajnog boravka je da se pojedincu omoguće rekreacija i promena sredine a istovremeno da članovi porodice pojedinca mogu predahnuti. Kratkotrajni boravak se

može aranžirati u ustanovi za kratkotrajni boravak, u kući neke druge porodice ili na neki drugi način, na primer kao boravak u nekom kampu ili letovalištu.

7. Kratkotrajni nadzor za školsku decu stariju od 12 godina

[Korttidstillsyn för skolungdom över 12 år]

Školskoj deci starijoj od 12 godina se može ponuditi nadzor pre početka i posle završetka školskog dana kao i u toku ferija.

8. Stanovanje u porodičnom smeštaju ili u stanu sa posebnim uslugama za decu i omladinu

[Boende i familjehem eller i bostad med särskild service för barn och ungdom]

Deca i omladina koja ne mogu stanovati kod svojih roditelja mogu imati pravo na stanovanje u nekoj drugoj porodici ili u stanu sa posebnim uslugama. Ovaj vid stanovanja treba da predstavlja dopunu roditeljskom domu, kako za decu koja delimično mogu stanovati kod svojih roditelja tako i za one koji uopšte ne mogu stanovati kući.

9. Stanovanje sa posebnim uslugama za odrasle ili druga vrsta posebno prilagođenog stana

[Boende med särskild service för vuxna eller annan särskilt anpassad bostad]

Postoje razne vrste stanovanja, ali najobičniji vidovi su kolektivni stan *[gruppbostad]* i stan za invalide *[servicebostad]*. Pojedinaac takođe ima pravo na to da mu opština dodeli posebno prilagođen stan.

10. Svakodnevna aktivnost *[Daglig verksamhet]*

Lica koja su u godinama kada su sposobni za rad *[i yrkesverksam ålder]*, ali koja nemaju zaposlenje i koja se ne školuju, imaju pravo na svakodnevnu aktivnost ako pripadaju krugu osoba br. 1. i 2. u skladu sa LSS-om.

Troškovi

Posebne mere podrške su u načelu besplatne za pojedinca, ali postoje i par izuzetaka.

Individualni plan *[Individuell plan]*

Lice kome je odobrena mera podrške u skladu sa ovim Zakonom, može zatražiti izradu individualnog plana u kome će biti prikazane kako već donete tako i planirane mere podrške. Ovaj plan se izrađuje zajedno sa licem kome je podrška namenjena.

Kada se licu sa funkcionalnim smetnjama odobri neka mera podrške u skladu sa ovim Zakonom, on/ona može zatražiti izradu individualnog plana uz svoje učešće.

Pojedincu treba omogućiti da sam može uticati na sadržinu plana i na izbor učesnika kao i da mu se omogući izražavanje sopstvenih želja i potreba. Plan takođe sadrži i način kako da se postigne željeni cilj. U plan treba uključiti i pomoć u pogledu usaglašavanja svih kontakata.

Plan može da sadrži sledeće:

- Kratak opis situacije čitave porodice kao i budućnosti, na primer kad škola počinje, itd.
- Mere podrške koje su trenutno u toku.
- Mere podrške koje su potrebne/koje će biti potrebne.
- Mere podrške koje porodica želi.
- Šta svi koji su angažovani (uključujući i porodicu) trebaju da rade i kada će se to raditi.
- Koje potrebe ima porodica? (Nemojte zaboraviti braću i sestre!)
- Na koji način želimo da nam se pomogne?

To što stoji u individualnom planu ne predstavlja rešenje o odobrenoj meri podrške. Vrší se praćenje individualnog plana, obično svake godine.

Zahtev

U svakoj opštini postoji poseban referent za LSS [*LSS-handläggare*] ili referent za pomoć koji je odgovoran i za LSS [*biståndshandläggare med ansvar för LSS*]. Zahtev se može podneti pismenim putem, ali se može podneti i usmeno na sastanku sa nadležnim referentom. Lice sa funkcionalnim smetnjama je podnosilac zahteva.

Dodatne informacije

Zakon (1993:387) o pružanju podrške i usluga izvesnim licima sa funkcionalnim smetnjama

[*Lag (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade*]

Vladin predlog (1992/93:159) o pružanju podrške i usluga izvesnim licima sa funkcionalnim smetnjama

[*Proposition (1992/93:159) om stöd och service till vissa funktionshindrade*]

